SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

RELIGIJA IZMEĐU HERMENEUTIKE I FENOMENOLOGIJE

UREDILI
Ivan Dodlek
Nenad Malović
Željko Pavić

ZBORNIK U ČAST
PROF. DR. SC. JOSIPU OSLIĆU
POVODOM 65. GODINE ŽIVOTA

Smisao ovog Zbornika nije puko *jubilarni*, premda je ovakav jubilej koji proslavlja prof. dr. sc. Josip Oslić uvijek divljenja vrijedan, nego prije svega *kritičko-sadržajni*. Naime svatko tko pogleda barem sadržaj ovoga Zbornika, lako će se – i možebitno s čuđenjem – uvjeriti u svu širinu i bogatstvo Oslićevih putova mišljenja, gdje nije samo riječ o pukim „pokušajima i pogreškama" (Popper), nego prije svega o temeljnom ljudskom nastojanju oko vlastite vjere i *blizine Bližnjega*, oko smislenoga izvršenja vjerovanoga, o čemu najzornije govore i prilozi sadržani u ovome Zborniku.

U nakani da se pokaže kako pojedinačne „škole" suvremene filozofije razumiju religiju, Zbornik je tematski koncipiran oko područja fenomenologije i hermeneutike, što nezaobilazno uključuje dimenziju različitih suvremenih filozofijsko-teologijskih vizura poput: filozofije egzistencije, analitičke filozofije, filozofije dijaloga, filozofije religije, filozofije umjetnosti itd. Integralni dio Zbornika uključuje, nadalje, povijesno-filozofijske, spoznajno-teorijske, etičke te antropologijske teme koje u većoj ili manjoj mjeri u sebi uključuju i pitanja relevantna za religiju.

(Iz *Predgovora*)

50
POHOD
MILOSTI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

RELIGIJA IZMEĐU HERMENEUTIKE I FENOMENOLOGIJE

ZBORNIK RADOVA U ČAST PROF. DR. SC. JOSIPU OSLIĆU POVODOM 65. GODINE ŽIVOTA

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

RELIGIJA IZMEĐU HERMENEUTIKE I FENOMENOLOGIJE
Zbornik radova

Biblioteka: Zbornici radova
Knjiga VI.

Sunakladnici
Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Vlaška 38
Kršćanska sadašnjost d.o.o., Zagreb, Marulićev trg 14

Za sunakladnike
Mario Cifrak, dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Stjepan Brebrić, direktor Kršćanske sadašnjosti d.o.o.

Povjerenstvo za izdavačku djelatnost Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Nenad Malović, Anto Barišić, Valerija Nedjeljka Kovač, Tomislav Kovač, Vanda Kraft Soić

Uredili
Ivan Dodlek, Nenad Malović, Željko Pavić

Recenzenti
Marco Moschini, Perugia, Italija
Tonči Matulić, Zagreb, Hrvatska
Franci Zore, Ljubljana, Slovenija

Jezična lektura i korektura
Mila Mikecin

Prijevod sažetaka na engleski jezik
Nenad Polgar

Prijelom i grafičko oblikovanje
Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Tisak
Denona d.o.o., Zagreb

Naklada: 500

ISBN: 978-953-6420-12-4 (Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu)
ISBN: 978-953-11-1195-9 (Kršćanska sadašnjost)

Tiskano u studenome 2018.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001016388.

Copyright ©: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu; Kršćanska sadašnjost d.o.o.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

RELIGIJA IZMEĐU HERMENEUTIKE I FENOMENOLOGIJE

ZBORNIK U ČAST
PROF. DR. SC. JOSIPU OSLIĆU
POVODOM 65. GODINE ŽIVOTA

UREDILI
Ivan Dodlek
Nenad Malović
Željko Pavić

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Kršćanska sadašnjost

Zagreb, 2018.

Sadržaj

SADRŽAJ 5
UVODNA RIJEČ 11
PREDGOVOR 13

UVOD

Lino VELJAK

O nužnosti jedinstva teorijske i praktičke filozofije 17

FENOMENOLOGIJA, HERMENEUTIKA, SKOLASTIKA

Branko KLUN

Das faktische Leben als methodologischer Ausganspunkt beim frühen Heidegger 29

Željko PAVIĆ

'Smisao i izvršenje'. Fundamentalno-teologijske implikacije Oslićeva fenomenologijsko-hermeneutičkoga razumijevanja vjere 47

Alojz ĆUBELIĆ

Neki vidovi traženja istine kod svetog Tome Akvinskog 67

Aleksandra GOLUBOVIĆ

Je li kršćanski Bog Bog kontradikcija? 81

Bruno MATOS

Vjera uma. Oslićev pristup filozofiji religije Vilima Keilbacha 97

OD PROSVJETITELJSTVA PREMA FILOZOFIJI EGZISTENCIJE

Ivan DEVČIĆ

Filozofi pred zagonetkom ljudske spoznaje. Pregled nekih objašnjenja spoznaje koja polaze od njezina subjekta 119

Erwin HUFNAGEL

John Locke: Das Ideal der leidgeborenen Aufklärung, die ihrer eigenen Begrenztheit ansichtig bleibt 145

Davor ŠIMUNEC

Nekoliko crtica o Guardinijevoj kritici Kantove etike 173

Bojan ŽALEC

Kierkegaardova duhovna edukacija i okrepljenje 187

FENOMENOLOŠKO-HERMENEUTIČKA POSTAVKA

Janko M. LOZAR

O nenavadnem rojstvu teoretičnega 205

Boško PEŠIĆ

Jezik koji ostaje 227

Saša HORVAT

Pitanje o Bogu u Heideggerovim *Crnim bilježnicama* (1931. – 1938.) 239

Franjo MIJATOVIĆ

U-tijelo-vljena etika Emmanuela Lévinasa 261

Goran SUNAJKO

Fenomenologija *Drugoga* između Husserla i Lévinasa: mišljenje koje ne misli samo sebe 277

Danijel TOLVAJČIĆ

Fenomenologija religije Gerardusa van der Leeuwa 293

KRŠĆANSTVO, DIJALOG I LJUDSKA PRAVA

Gottfried KÜNZLEN

„Auctoritas, non veritas facit legem": Der säkulare Verfassungsstaat und die Religion 311

Jozef NIEWIADOMSKI

Christlicher Kern der Menschenrechte 323

Boris GUNJEVIĆ

Od terora sigurnosti do sigurnosti transhumanizma – mikrologijska analiza 341

Ivan KOPREK

Je li altruizam racionalan i na koji način? 361

Nenad MALOVIĆ

Nagovor na dijalog. Poteškoće i načela vjeronazorskog i svjetonazorskog dijaloga 375

FILOZOFIJA I KRŠĆANSTVO – PRINOSI ISTRAŽIVANJU

Ivan ŠESTAK

Filozofska misao o čovjeku Rudolfa Brajičića. Povodom 100. obljetnice rođenja (1918. – 2007.) 391

Janez JUHANT

Die Philosophie und das Christentum
Bošnjaks „philosophische" Kritik des Christentums 413

Branko MURIĆ

Neki izazovi suvremene teologije objave 431

Pavle MIJOVIĆ

Fragmenti filozofske antropologije Giorgia Agambena 453

LOGOS I AISTHESIS

Jasenka FRELIH

Schelling-Schopenhauerova estetika 467

Ivan DODLEK – Ivan LOTAR

Kazališna umjetnost – put uzbiljenja *logosa* 483

Karlo ŠIMEK

Hermeneutika hipnoze 505

ŽIVOTOPIS I BIBLIOGRAFIJA

Životopis prof. dr. sc. Josipa Oslića 521

Bibliografija prof. dr. sc. Josipa Oslića 525

Uvodna riječ

Ovom uvodnom riječju želim zahvaliti urednicima i autorima radova Zbornika koji izlazi povodom 65. godine života prof. dr. sc. Josipa Oslića, pročelnika Katedre filozofije i bivšeg dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Predavati je prof. Oslić na našem Fakultetu započeo prije 25 godina – 1993. godine. Tada je u Hrvatskoj bio rat, a Fakultet je ponovno postao dio Zagrebačkog sveučilišta. Bile su to godine umirovljenja, ali i odlazaka u vječnost profesora filozofije Vjekoslava Bajsića, Josipa Kribla i Josipa Ćurića. Knjiga Jošuina kaže: „biti vječni spomen" (4,7). Riječ je o dvanaest kamenih stupova koje su sinovi Izraelovi postavili na obali Jordana poslije čudesnog prijelaza rijeke – to je spomenik kod kojeg će buduće generacije uvijek iznova pripovijedati svoju povijest: „Kad vas jednoga dana budu pitala vaša djeca: 'Što vam znače ovi kamenovi?' reći ćete im: 'Voda se Jordana razdijelila pred Kovčegom saveza Jahvina kad je prelazio preko Jordana.' [...] kao što je učinio Jahve, Bog vaš, s Morem crvenim kad ga je osušio pred nama dok ne prijeđosmo" (Jš 4,6.7.23).

Mi također trebamo takve spomenike sjećanja, mjesta sjećanja. S obzirom na tolike opasnosti koje žele potisnuti sjećanje u ova naša turbulentna vremena, potrebna nam je kultura sjećanja koja će zbog budućnosti bdjeti nad prošlošću našeg Fakulteta i buditi svijest budućih naraštaja o njegovu značenju. Započeli smo sa spomenikom iz Knjige Jošuine, a završavamo sa slavljenikovim Starim gradom u Mihovljanu, koji se prvi put spominje u 13. stoljeću, i župnom crkvom sv. Mihaela. Ratni vihor ju je uništio 1944. godine, ali sagrađena je nova. Povijest Crkve, povijest hrvatskog naroda, povijest Katoličkoga bogoslovnog fakulteta piše i prof. dr. sc. Josip Oslić, koji kao svećenik Zagrebačke nadbiskupije gotovo četrdeset godina „Crkvu navještaja preobražava u Crkvu svjedočenja".

Zagreb, na spomen-dan sv. Alberta Velikog 2018. godine

Dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta
prof. dr. sc. Mario Cifrak

Predgovor

VJEROVANJE, MIŠLJENJE I SVJEDOČENJE U DJELU PROF. DR. SC. JOSIPA OSLIĆA

Dne 28. kolovoza 2018. godine prof. dr. sc. Josip Oslić navršio je 65. godinu života i bila je to, kao što je uobičajeno u akademskim krugovima, izvrsna prigoda da se njemu u čast napravi jedan dostojan zbornik posvećen njegovoj cjelokupnoj dosadašnjoj svećeničkoj i znanstveno-filozofskoj djelatnosti.

Budući da će u dodatku ovoga Zbornika biti prikazan životopis Josipa Oslića s iscrpnom bibliografijom, ovdje samo ukratko uvodno treba spomenuti da je Josip Oslić nakon mature na Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu (1972.) postigao magisterij iz teologije (1979.) i filozofije (1980.) te 1983. godine doktorirao na Sveučilištu *Leopold Franzen* u Innsbrucku, a nakon pastoralnog rada u nekoliko zagrebačkih župa postao i znanstvenim djelatnikom (1993.) na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ne zaboravljajući prva životna iskustva, Josip Oslić je tijekom svoje nastavničke djelatnosti odgojio brojne generacije svećenika i laika, a – što je u vezi s tim vrlo važno istaknuti – trenutno na Katedri filozofije, čiji je pročelnik, djelatna su šestorica doktora znanosti, pri čemu se nije rukovodio poglavito time da su u svećeničkom zvanju, već prije svega njihovom znanstvenom kvalificiranošću.

Ne smije se nikako zaboraviti njegovo ljudsko i „bratsko" zalaganje, osobito kao dekana KBF-a u Zagrebu, za uzdizanje Vrhbosanske visoke teološke škole u Sarajevu na razinu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta. Također se ne bi smjela zaboraviti njegova brojna i dugogodišnja sudjelovanja na znanstvenim simpozijima (Dubrovnik: Hermeneutik und Phänomenologie, Mythos, Logos and Science; Cres: Dani Frane Petrića itd.), rad u Senatu Sveučilišta u Zagrebu i, povrh svega toga, obnašanje kanoničke službe i drugih službi u Zagrebačkoj nadbiskupiji, unatoč svim pratećim ljudskim i zdravstvenim tegobama.

Stoga smisao ovog Zbornika nije puko *jubilarni*, premda je ovakav jubilej koji proslavlja prof. dr. sc. Josip Oslić uvijek divljenja vrijedan, nego prije svega *kritičko-sadržajni*. Naime svatko tko pogleda barem sadržaj ovoga Zbornika, lako će se – i možebitno s čuđenjem – uvjeriti u svu širinu i bogatstvo Oslićevih putova mišljenja, gdje nije samo riječ o pukim „poku-

šajima i pogreškama" (Popper), nego prije svega o temeljnom ljudskom nastojanju oko vlastite vjere i *blizine Bližnjega*, oko smislenoga izvršenja vjerovanoga, o čemu najzornije govore i prilozi sadržani u ovome Zborniku.

U nakani da se pokaže kako pojedinačne „škole" suvremene filozofije razumiju religiju, Zbornik je tematski koncipiran oko područja fenomenologije i hermeneutike, što nezaobilazno uključuje dimenziju različitih suvremenih filozofijsko-teologijskih vizura poput: filozofije egzistencije, analitičke filozofije, filozofije dijaloga, filozofije religije, filozofije umjetnosti itd. Integralni dio Zbornika uključuje, nadalje, povijesno-filozofijske, spoznajno-teorijske, etičke te antropologijske teme koje u većoj ili manjoj mjeri u sebi uključuju i pitanja relevantna za religiju.

U okviru projekta *Suvremene perspektive odnosa filozofije i teologije* kao strateškog područja istraživanja Katedre filozofije na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu treba promatrati i ovaj Zbornik, koji je sljedeći korak u hodu prema interdisciplinarno koncipiranom istraživanju odnosa filozofije i teologije. Prethodna dva koraka učinjena su u zbornicima radova naslovljenima *Filozofija i teologija u kontekstu znanstveno-tehničke civilizacije* i *Filozofija i religija: suvremene perspektive*. Stavljajući u ovome Zborniku naglasak na fenomenologiju i hermeneutiku, radovi različitih autora u svojim istraživanjima nude postmodernoj „duhovnoj situaciji" integralno filozofijsko tumačenje religijskoga fenomena te u tome smislu donose uvide koji su korisni kako za sustavnu teologiju tako i za praktičnu teologiju usmjerenu na suvremenog čovjeka i njegova religiozna propitivanja. Voditelj projekta *Suvremene perspektive odnosa filozofije i teologije* upravo je prof. dr. sc. Josip Oslić, koji je u svojem dosadašnjem znanstvenom opusu s raznih gledišta istraživao dinamiku odnosa filozofije, znanosti i teologije, pa se obljetnica 65. godine njegova života poklopila s aktualnom znanstveno-istraživačkom strategijom Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Upravo su u tome smislu u Zborniku zastupljene već spomenute dvije tendencije: *jubilarna* i *kritičko-sadržajna*.

Uredništvo – koje sačinjavaju prijatelji i učenici Josipa Oslića, koji su imali čast sudjelovati u uređivanju Zbornika – svesrdno zahvaljuje Sveučilištu u Zagrebu, koje je, poduprijevši financiranje znanstvenih istraživanja, omogućilo tiskanje ovoga Zbornika i tako pridonijelo njegovoj realizaciji. Zahvalu također upućujemo i Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na iskazanoj podršci Zborniku, za koji se nadamo da će biti poticaj daljnjim plodonosnim raspravama u području suvremenih filozofijsko-teologijskih propitivanja.

Zagreb, 30. listopada 2018.

Urednici

Uvod

O NUŽNOSTI JEDINSTVA TEORIJSKE I PRAKTIČKE FILOZOFIJE

Lino VELJAK

Sažetak

U prilogu se razmatraju bitni momenti razdvajanja teorijske od praktičke filozofije, kao i pokušaji obnavljanja njihova jedinstva. Utemeljenjem jedinstva teorijske i praktičke filozofije na kantovskom kategoričkom imperativu i primatu praktičkog uma isključuje se legitimnost univerzalizacije i apsolutizacije bilo čega partikularnoga i parcijalnoga, kako na teorijskom planu tako i na planu prakse. Praktička filozofija mora tu korigirati neopravdane metafizičke pretenzije teorijske filozofije, a teorijskoj filozofiji pripada zadaća da svojom kritikom pretenzija partikularnosti na univerzalnost jamči praktičkoj filozofiji oslobađanje od iskušenja lažne univerzalnosti.

Ključne riječi: teorijska i praktička filozofija, rascjep, jedinstvo, praktički um, partikularnost, lažna univerzalnost, fragmentarizacija, istina

Za razliku od Platona, u čijoj su filozofiji bitak i djelovanje obuhvaćeni jedinstvenom i objedinjavajućom idejom Dobra (Jednoga, Istinitoga i Lijepoga), Aristotel, mjerodavno za klasičnu tradiciju, ali i za glavninu novije i suvremene filozofije, strogo razlikuje teorijsko od praktičkoga, bitak od djelovanja. Protiv Platonova uspostavljanja identiteta istinske spoznaje onoga što uistinu jest i dobrog djelovanja koje iz takve spoznaje slijedi govori i sâmo Platonovo iskustvo u Sirakuzi, opisano u znamenitom *Sedmom pismu*, kada su tirani Dionizije i Dion onemogućili njegov pokušaj uspostavljanja zajednice utemeljene na uvidu u istinski bitak a samoga Platona prodali u roblje.[1] Stoga Aristotelovo razdvajanje samosvrhovitog motrenja (θεωρεῖν) od praktičkog djelovanja (πρᾶξις) djeluje,

[1] O sirakuškoj epizodi Platon izvještava u *Sedmom pismu*. Usp. PLATON, *Sedmo pismo*, Zagreb, 1977. O toj problematici vidi u: Hans-Georg GADAMER, *Dialektik und Sophistik im siebenten platonischen Brief*, Heidelberg, 1964. te Herman BREITENBACH, *Platon und Dion. Skizze eines ideal-politischen Reformversuches im Altertum*, Zűrich – Stuttgart,

nik radova sa znanstvenog skupa održanog 5. listopada 2000. u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2002., 13-31

29. Hildebrandova kritika egzistencijalne ili situacijske etike, u: *Obnovljeni život*, 57 (2002.) 1, 19-39

30. Vjera i objava u djelu Pavla Vuk-Pavlovića, u: *Filozofska istraživanja*, 87 (2002.) 4, 717-739

31. Vrijednosni odgovor u filozofiji Dietricha von Hildebranda, u: Anto MIŠIĆ (ur.), *Oči vjere. Zbornik u čast Josipa Ćurića SJ u povodu 75. obljetnice života*, Zagreb, 2002., 197-228

32. Vjera i objava u djelu Pavla Vuk-Pavlovića, u: Pavo BARIŠIĆ (ur.), *Zbornik. Pavao Vuk Pavlović – Život i djelo*, Zagreb, 2003., 211-238

33. Religija i znanost pred pitanjem o čovjeku, u: *Filozofska istraživanja*, 91 (2003.) 4, 893-914

34. Politički um i princip pravednosti u kontekstu globalizacije, u: *Filozofska istraživanja*, 92 (2004.) 1, 105-120

35. Politische Vernunft und das Prinzip der Gerechtigkeit im Kontext der Globalisierung, u: *Synthesis philosophica*, 38 (2004.) 2, 439-458

36. Mit i kerigma. Pitanje demitologizacije k sebi dolazećeg uma, u: *Bogoslovska smotra*, 74 (2004.) 3, 705-727

37. Sachlichkeit u filozofskoj antropologiji Hans-Eduarda Hengstenberga, u: *Filozofska istraživanja*, 93 (2004.) 2, 461-480

38. Transcendentalno-hermeneutička antropologija Emericha Coretha, u: Željko PAVIĆ (ur.), *Hermeneutika i fenomenologija. Zbornik radova*, Zagreb, 2004., 137-162

39. Hermeneutika i fenomenologija, u: *Filozofska istraživanja*, 93 (2004.) 2, 441-442

40. Politički um i princip pravednosti u kontekstu globalizacije, u: Pavo BARIŠIĆ (ur.), *Demokracija i etika. Zbornik radova s međunarodnog simpozija održanog na Cresu 22. – 24. rujna 2003. u sklopu 12. dana Frane Petrića*, Zagreb, 2005., 91-109

41. Solovjevljeva razmatranja o 'teorijskoj filozofiji', u: *Bogoslovska smotra*, 75 (2005.) 2, 439-464

42. Transcendentalno-kritička pedagogika Erwina Hufnagela u: *Filozofska istraživanja*, 97 (2005.) 2, 493-516

43. Transcendentalno-kritička pedagogika Erwina Hufnagela, u: *Bogoslovska smotra*, 75 (2005.) 1, 1-30

44. Josip Stadler, prvi nositelj filozofske katedre na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, u: *Vrhbosnensia*, 9 (2005.) 1, 167-174

45. Između moderne i postmoderne: filozofija na katoličkim bogoslovnim fakultetima u Hrvatskoj, u: Erna BANIĆ-PAJNIĆ – Mihaela KARŠULIN (ur.), *Zbornik u čast Franji Zenku u povodu 75. godišnjice života*, Zagreb, 2006., 193-218

46. Religija i znanost u djelu Vjekoslava Bajsića, u: *Filozofska istraživanja*, 106 (2007.) 2, 295-305

47. Svemogući život i njegovo značenje kod Jakoba von Uexkülla, u: *Studia lexicographica*, 1 (2007.) 1, 173-193

48. Josip OSLIĆ – Danijel TOLVAJČIĆ, Odnos 'filozofijskog vjerovanja' i objavljene religije kod Karla Jaspersa, u: *Bogoslovska smotra*, 77 (2007.) 3, 603-625

49. Filozofija religije u 20. stoljeću, u: Damir BARBARIĆ – Franjo ZENKO (ur.), *Hrvatska filozofija u XX. stoljeću. Zbornik radova sa znanstvenog skupa što je održan u palači Matice hrvatske 2. – 4. ožujka 2006.*, Zagreb, 2007., 127-152

50. O važnosti studija filozofije na katoličkim učilištima, u: *Vrhbosnensia*, 12 (2008.) 2, 399-405

51. Temeljni aspekti filozofije religije kod Vladimira Solovjeva s posebnim osvrtom na predavanja o 'bogočovještvu', u: *Diacovensia : teološki prilozi,* 25 (2010), 1, 159-175

52. Temeljni aspekti filozofije religije kod Vladimira Solovjeva, u: *Diacovensia*, 11 (2010.) 1, 159-175

53. Josip OSLIĆ – Boško PEŠIĆ, Egzistencija i (njezino) vrijeme, u: *Bogoslovska smotra*, 82 (2012.) 2, 467-483

54. Pozicioniranje 'filozofije religije' u hrvatskoj neoskolastici 20. stoljeća, u: *Filozofska istraživanja*, 33 (2013.) 1, 105-122

55. Humanizam otuđenoga čovjeka u djelu Gaje Petrovića, u: *Metodički ogledi*, 20 (2013.) 2, 29-50

56. Humanizam otuđenoga čovjeka u djelu Gaje Petrovića, u: Lino VELJAK (ur.), *Gajo Petrović, filozof iz Karlovca. Zbornik radova sa simpozija Gajo Petrović – lik i djelo, Karlovac, 12. travnja 2013.*, Zagreb, 2014., 51-67

57. Filozofija i duhovne znanosti. S posebnim osvrtom na djelo W. Diltheya, u: *Filozofska istraživanja,* 34 (2014.), 3, 279-297

58. Keilbachovo razumijevanje 'eksperimentalne metode' u psihologiji religije i tumačenje 'religioznog iskustva', u: Ivan ŠESTAK – Josip OSLIĆ – Anto GAVRIĆ (ur.), *Prilozi o hrvatskoj neoskolastici*, Zagreb, 2014., 105-114

59. Ususret Vjekoslavu Bajsiću, u: *Bogoslovska smotra*, 85 (2015.) 1, 25-40

60. Filozofija i duhovne znanosti, u: Bruno ĆURKO – Ivana ZAGORAC (ur.), *Perspektive filozofije. Zbornik*, Zagreb, 2016., 113-136

61. Die Probleme der Theologie mit der Philosophie, u: Josip OSLIĆ – Alojz ĆUBELIĆ – Nenad MALOVIĆ (ur.), *Filozofija i teologija u kontekstu znanstveno-tehničke civilizacije. Zbornik radova*, Zagreb, 2016., 181-203

62. Kritička promišljanja Ante Matkovića o dijalogu neuroznanosti, teologije i filozofije po pitanju čovjeka, u: *Riječki teološki časopis*, 48 (2016.) 2, 289-307

63. Verstehen und Nichtverstehen in der praxisbezogenen Hermeneutik Ludwig Wittgensteins, u: *Synthesis philosophica*, 64 (2017.) 2, 335-348

64. Ususret Vjekoslavu Bajsiću, u: Stjepan BREBRIĆ (ur.), *Bajsić, Šagi-Bunić, Turčinović: tragovi i putokazi uz 50. obljetnicu utemeljenja Kršćanske sadašnjosti*, Zagreb, 2018., 31-49

65. Religija kao 'osjećaj čiste ovisnosti' o 'apsolutnom' kod F. D. E. Schleiermachera, u: Danijel TOLVAJČIĆ – Iva MRŠIĆ FELBAR – Nenad MALOVIĆ – Alojz ĆUBELIĆ (ur.), *Filozofija i religija. Suvremene perspektive. Zbornik radova*, Zagreb, 2018., 79-94

ZBORNICI RADOVA
KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

I.
50. obljetnica svečanog otvaranja i
početka Drugoga vatikanskog koncila

II.
Filozofija i teologija u kontekstu
znanstveno-tehničke civilizacije

III.
Štovanje Bogorodice
na području Sisačke biskupije

IV.
Filozofija i religija – suvremene perspektive

V.
Mariologija nakon Drugoga vatikanskog koncila:
prihvaćanje, rezultati i perspektive

VI.
Religija između hermeneutike i fenomenologije

Urednici

Ivan Dodlek
Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Zagrebu

Nenad Malović
Katolički bogoslovni fakultet,
Sveučilište u Zagrebu

Željko Pavić
Leksikografski zavod
Miroslav Krleža

Prof. dr. sc. Tonči Matulić
Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Doprinosi u ovom Zborniku tematski i sadržajno su, iznad svega, usredotočeni na pitanja i zagonetke čovjeka i Boga, bilo u smislu njihovih fundamentalnih odgonetavanja bilo, pak, u smislu produbljivanja njihova razumijevanja i otkrivanja nekih bitnih aspekata mogućnosti odnosa i susreta među njima. Treba primijetiti da se upravo u tim i takvim misaonim, ali i egzistencijalnim okvirima kretao profesionalni i osobni život slavljenika prof. Josipa Oslića. Budući da odnos čovjeka i Boga u sebe uključuje i sve druge bitne odnose, koji se zajedno slijevaju u jednu nikada završenu i domišljenu temu o odnosu vjere i razuma, ovaj Zbornik tomu daje važan doprinos rasvjetljavanjem i produbljivanjem odnosa vjere i razuma, odnosno teologije i filozofije. Upravo je to bila i ostala konstantna i vitalna misaona preokupacija profesora Oslića.

Prof. dr. sc. Marco Moschini
Odjel za filozofiju, sociologiju, humanističke i obrazovne znanosti, Sveučilište u Perugi

Ovaj Zbornik radova predstavlja detaljan pregled argumenata spekulativne misli, koja proizlazi iz duge tradicije filozofijskih rasprava, a ovdje se predstavlja u svojoj ontološkoj inačici, zadržavajući aktualnost domene svoga sadržaja. S obzirom na zastupljena stajališta, uvjerenja sam da je ovaj Zbornik vrijedan objavljivanja jer predstavlja studiju koja odražava međunarodni karakter akademskih istraživanja s visokom vrijednošću analitičkog opsega, s gledišta dokazane i očite znanstveno-humanističke profesionalnosti suradnika na projektu.

Prof. dr. sc. Franci Zore
Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani

Neovisno o slavljeničko-jubilarnom karakteru Zbornika, on u znanstvenom pogledu daleko prekoračuje tu prvotnu namjeru, jer je riječ o potpuno izvornim znanstvenim istraživanjima koja zainteresiranim čitateljima svakako mogu pružiti vrlo široku paletu ne samo postavljenih pitanja nego i mogućih rješenja problema. Sâm predmet, problem samorazumijevanja faktične egzistencije u svom religijskom tu-bitku, svojom važnošću uvelike nadilazi svaki disciplinarni pristup i zahtijeva krajnje odgovorno odnošenje, kao i potpuno bespretpostavnu analizu, oslobođenu svake moguće ideološke naslage. Upravo je zato ovaj Zbornik prikaz vrlo ozbiljnih i temeljitih znanstvenih istraživanja, koja idu povrh same zadane teme.

ISBN: 978-953-11-1195-9
9 789531 111959
220 kn